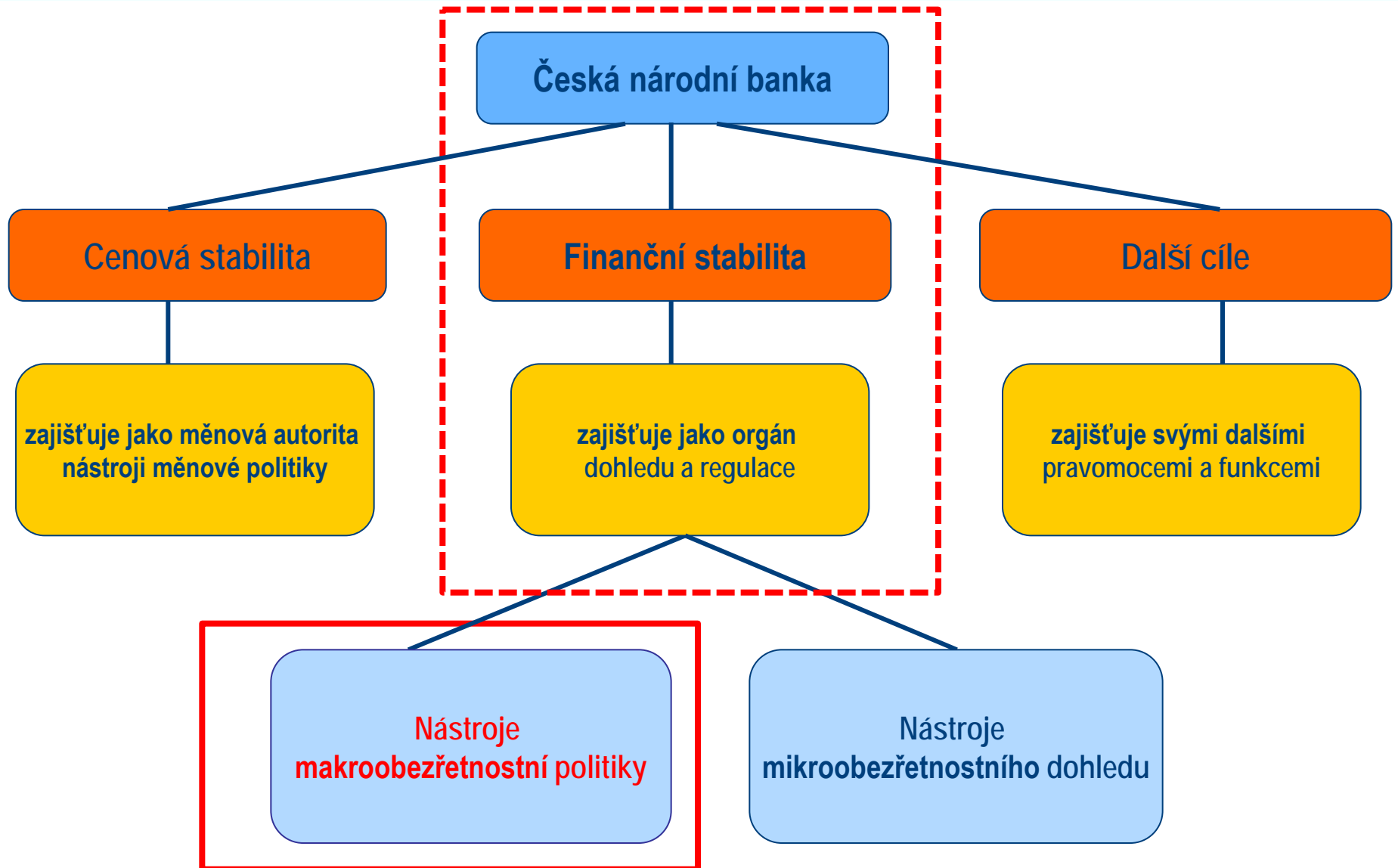

Finanční stabilita a její zajištění prostřednictvím makrobezpečnostní politiky

Jiří Rusnok

Den otevřených dveří ČNB

4. června 2016

- Zákon o ČNB stanovuje skupinu klíčových cílů:

§ 2

(1) Hlavním cílem České národní banky je péče o cenovou stabilitu. Česká národní banka dále pečuje o finanční stabilitu a o bezpečné fungování finančního systému v České republice.

- Tradiční mikrobezřetnostní přístup spočívá v dohledu nad jednotlivými institucemi:

§ 2

(2) d) vykonává dohled nad osobami působícími na finančním trhu.

- Mikrobezřetnostní dohled je v ČNB vykonáván (stav od 1.7. t.r.) :
 - sekcemi dohledu nad finančním trhem I a II, regulace a mezinárodní spolupráce na finančním trhu, licenčních a sankčních řízení.

- Úkol zajišťovat finanční stabilitu se v zákoně o ČNB objevil poprvé zároveň s integrací dohledů v roce 2006.
- Přímý mandát k výkonu makrobezpečnostní politiky má oporu v zákoně o ČNB až od druhé poloviny roku 2013:

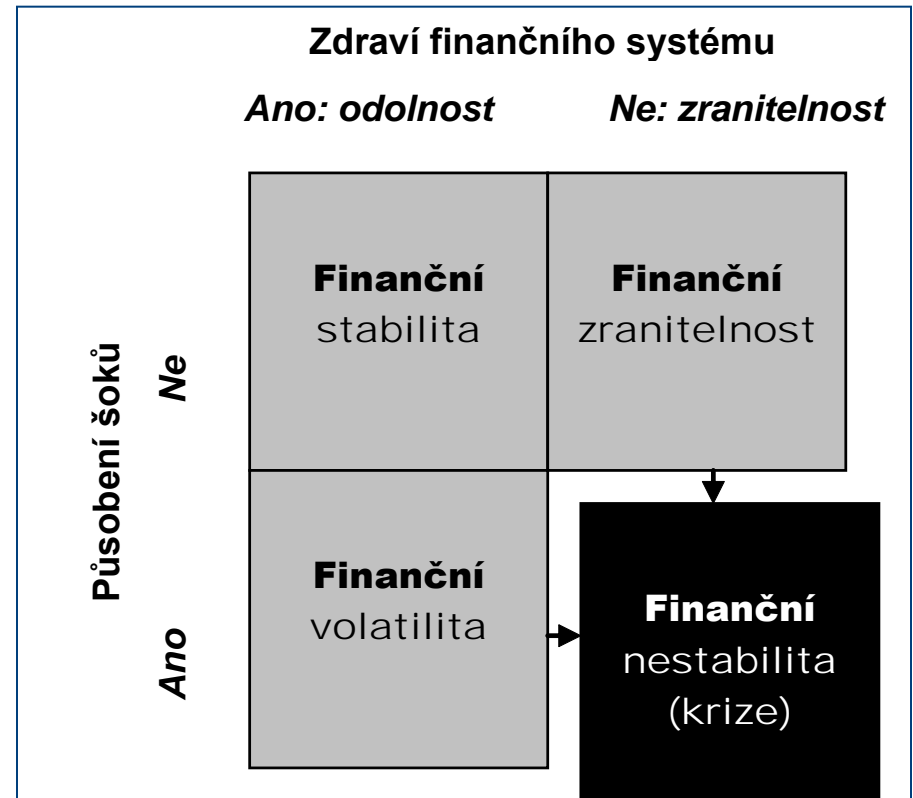
§ 2

(2) e) rozpoznává, sleduje a posuzuje rizika ohrožení stability finančního systému a v zájmu předcházení vzniku nebo snižování těchto rizik přispívá prostřednictvím svých pravomocí k odolnosti finančního systému a udržení finanční stability a vytváří tak makrobezpečnostní politiku.

- Makrobezpečnostní politika spočívá v dohledu nad finančním systémem jako celkem.
 - Za její výkon v ČNB zodpovídá samostatný odbor finanční stability.

- Finanční stabilitu definovala ČNB v roce 2004 jako situaci, kdy
 - systém plní své funkce bez závažných poruch a nežádoucích důsledků pro současný i budoucí vývoj ekonomiky jako celku, a zároveň vykazuje vysokou míru odolnosti vůči šokům.

- Úkolem ČNB je nepřipustit situaci, kdy se finanční systém stane natolik zranitelným, že nějaký šok vyvolá finanční nestabilitu ve formě krize.

- Makrobezpečnostní politika představuje
 - aplikaci makrobezpečnostní regulace a makrobezpečnostního dohledu s cílem udržovat odolnost finančního systému vůči šokům,
 - a to prostřednictvím omezování vzniku systemových rizik, která mohou pro system jako celek vytvářet jednotlivé finanční instituce nebo jejich vzájemné vazby.
- Makrobezpečnostní regulace spočívá v
 - definování nástrojů pro ovlivňování systemových rizik.
- Makrobezpečnostní dohled lze chápat jako
 - dohled „na dálku“ spočívající v monitoringu systemových rizik, vydávání varování nebo doporučení pro aplikaci makrobezpečnostních nástrojů nebo mikrobezpečnostní dohled a regulaci.

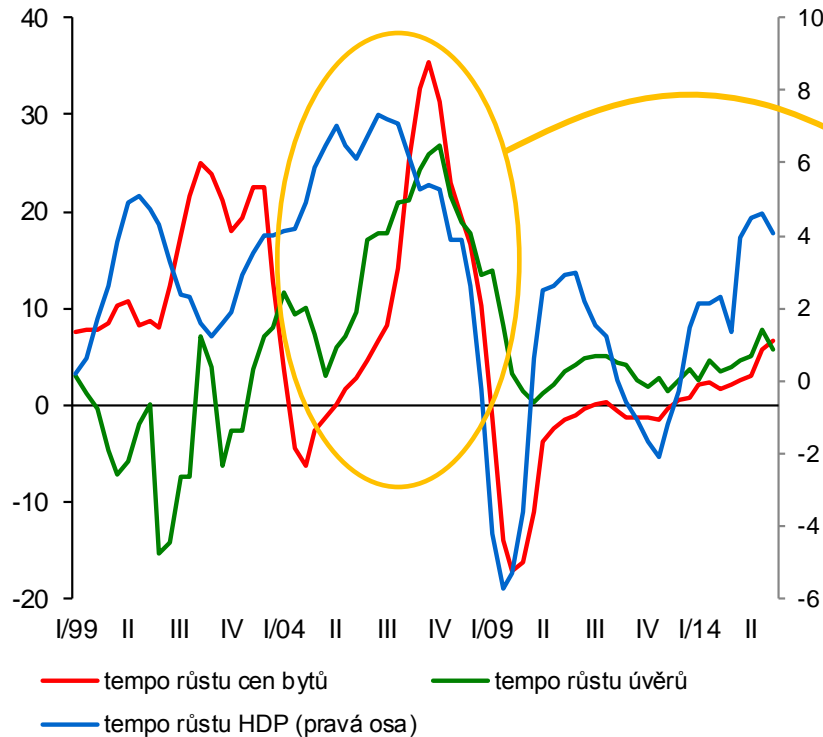
- **Makrobezpečnostní regulace:**
 - Iniciativy vytvářené v globální linii skupina G20 → Výbor pro finanční stabilitu (FSB) → Basilejský výbor pro bankovní dohled (BCBS) → legislativa EU → národní legislativa.
 - Vlastní evropské iniciativy v linii Rada EU → legislativa EU → národní legislativa.
 - Národní iniciativy v oblastech nepokrytých mezinárodním a evropským přístupem (např. rizika spojená s financováním nemovitostí, riziko koncentrace svrchovaných expozic).
- **Makrobezpečnostní dohled:**
 - Na úrovni EU pracuje od roku 2011 Evropská rada pro systémová rizika (ESRB), v níž je ČNB zastoupena guvernérem.
 - Na národních úrovních odlišná řešení v různých zemích – centrální banky, dohledové orgány, společné výbory, ministerstva financí.

- Mikrobezpečnostní přístup (např. bankovní dohled):
 - Prevence vychází z kontroly dodržování předpisů a pravidel obezpečného chování.
 - Reakce při zjištění porušení předpisů/pravidel a při zjištění zhoršené kvality aktiv.
- Makrobezpečnostní politika:
 - Prevence vychází z analýz a indikátorů systémového rizika.
 - Prevence může fungovat pouze prostřednictvím včasné a vpředhledící reakce.
 - Paradox finanční stability – největší rizika se rodí v dobrých časech, kdy vše vypadá na první pohled dobře (ukazatele se zlepšují).
 - Korigující makrobezpečnostní reakce proto musí nastat již v dobrych časech (stejně jako u měnové politiky).

- Systémové riziko vzniká v dobrych časech:
 - Banky v konjunktře poskytují více úvěrů s větší benevolencí.
 - Rizikovitost těchto úvěrů se ukáže v následující recesi v nárůstu podílů úvěrů v selháních a ve výši opravných položek.

Procyklické chování ekonomiky

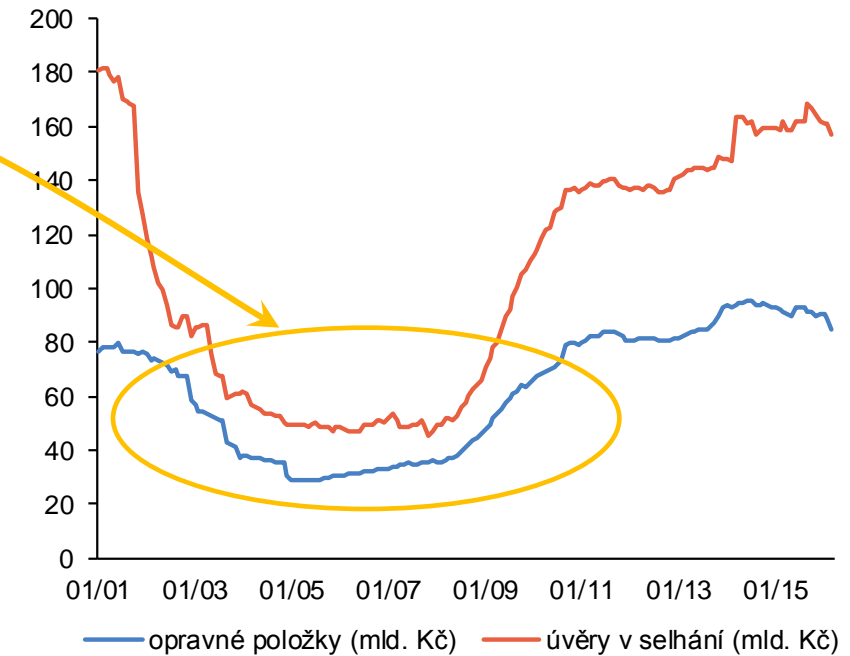
(1999-2015 Q4, meziročně v %)

Pramen: ČNB, ČSÚ

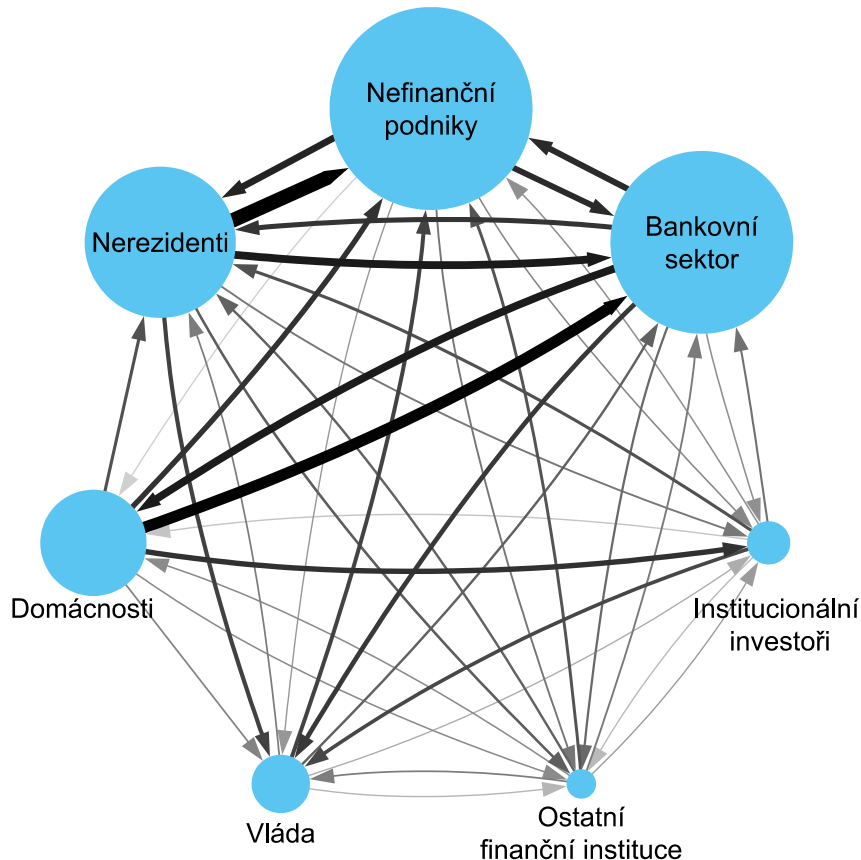
Opravné položky a úvěry v selhání (v mld. Kč)

(leden 2001 – březen 2016)

Pramen: ČNB

- Systemové riziko vzniká také ze vzájemného propojení jednotlivých subjektů v systému.
 - Zdrojem rizika jsou vzájemné a zřetězené expozice mezi finančními institucemi navzájem a mezi nimi a zbytkem ekonomiky.

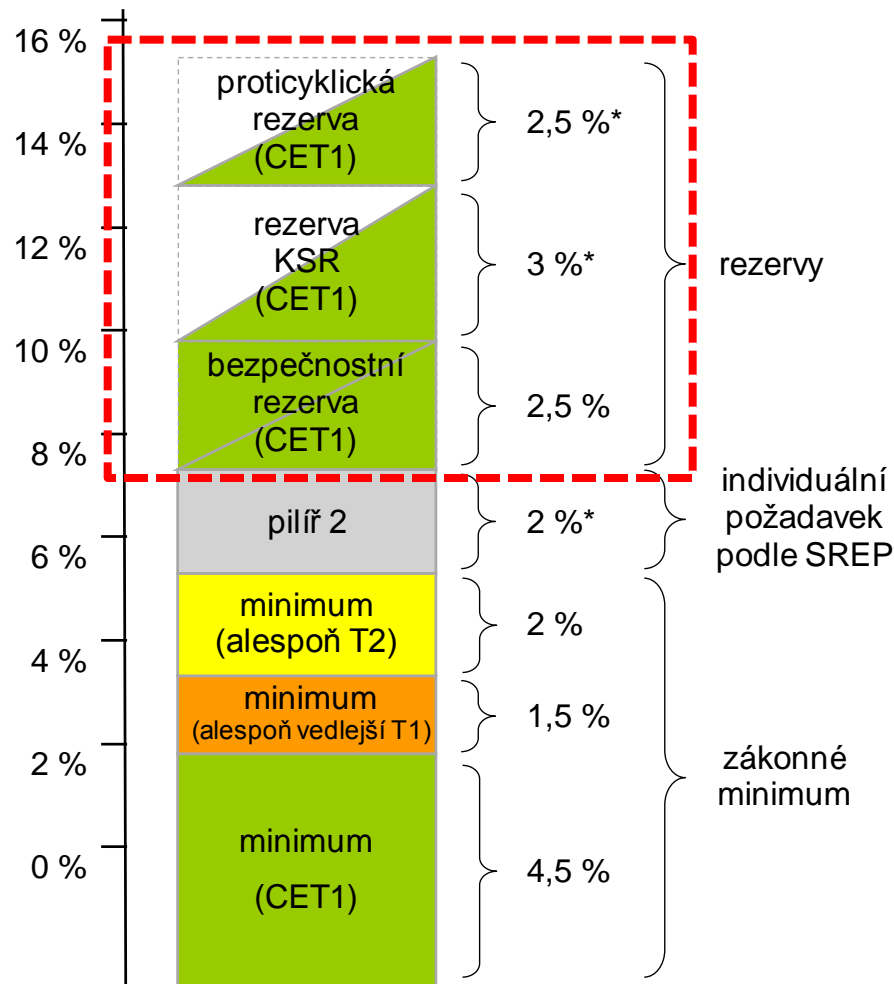
- Finanční cyklus a propojenost v síti jsou příčinou koncepčního rozdílu mezi dohledem nad jednotlivými institucemi a systémem:
 - System není prostým součtem jednotlivých institucí: i když všechny jednotlivé instituce vypadají zdravě, systém jako celek se může nacházet na hraně kolapsu (Irsko či Španělsko v roce 2007)!
 - Ve systému jako celku neplatí, že $1 + 1 = 2$, v dobrých dobách to může být více než 2 (nadměrný optimismus) a ve špatných méně než 2 (nadměrný pesimismus).
- Makro- přístup nesmí hodnotit stav celého systému jako jednoduchý souhrn stavů jeho navzájem nezávislých částí:
 - Většina bank v západních ekonomikách vypadala těsně před krizí při individuálním pohledu skvěle, ale v souhrnu měla řada z nich podobné expozice v nadhodnocených aktivech (např. v úvěrech na financování nemovitostí).

- Za slabé místo makrobezpečnostní politiky je považována vícekriteriálnost a obtížná kvantifikovatelnost cílů i výsledků.
 - Oproti měnové politice její cíl nelze vyjádřit jedním číslem a úspěšnost hodnotit jeho dosažením.
 - Nemá k dispozici jeden hlavní nástroj, ale sadu nástrojů s ne vždy jasnou účinností.
- Makrobezpečnostní politika musí být kombinací vědy i „umění“.
 - Kde chybí empirie, nastupuje znalost historie a zdravý rozum.
 - Při hodnocení rizik pro finanční stabilitu je lépe mít zhruba pravdu, než se přesně mýlit.
 - „Správný“ analytik finanční stability to vidí zpravidla tak trochu černě.

- ČNB při operacionalizaci makrobezpečnostní politiky vychází mj. z Doporučení ESRB o průběžných cílech a nástrojích makrobezpečnostní politiky.
- Průběžné cíle odrážejí existenci několika zdrojů systémového rizika a jejich vlastních transmisních mechanismů.
 - zmírnit a vyloučit nadměrný růst úvěrů a finanční páky (přílišné zadluženosti finančních institucí a jejich klientů),
 - omezovat nadměrný nesoulad splatností (nadměrné splatnosti aktiv oproti pasivům) a nedostatek likvidity na trhu,
 - omezit koncentraci přímých a nepřímých expozic finančních institucí vůči klientům,
 - omezit rizika spojená s nežádoucí motivací finančních institucí a morálním hazardem (podstupování nadměrných rizik, spoléhání se na záchranu státem...).

- Kapitálové rezervy k ošetření systémových rizik. →
- Dodatečné kapitálové požadavky ke specifickým typům aktiv (např. zvýšené rizikové váhy na úvěry do určitého sektoru).
- Limity na rizikové charakteristiky úvěrů (např. LTV, loan-to-value, u hypotečních úvěrů).
- Požadavky na likviditu (např. na větší podíl vkladů na pasivech).

Struktura kapitálových rezerv bank

* Předpokládané horní hranice, ale skutečné hodnoty mohou být i vyšší.

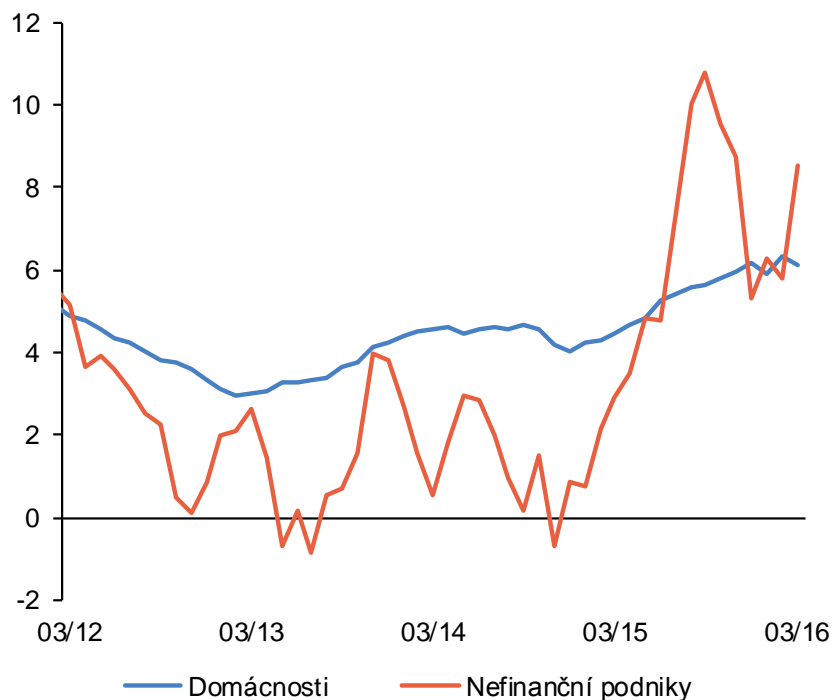
- ČNB má svěřenu pravomoc posílit schopnost bank absorbovat ztráty prostřednictvím kapitálových rezerv.
 - Skupina rezerv (bezpečnostní, proticyklická a ke krytí systémového rizika) se stala součástí instrumentária ČNB v průběhu druhého pololetí 2014.
- Bezpečnostní rezervu v plné výši 2,5 % CET1 jsou od července 2014 povinny držet všechny banky.
- CRD IV také nabízí ČNB alternativní možnosti stanovení požadavků s ohledem na systémovou významnost bank.
 - ČNB se rozhodla z praktických důvodů využít rezervu ke krytí systémového rizika (KSR).
 - Předmětem této rezervy jsou od listopadu 2014 čtyři nejvíce systémově významné banky.
 - Česká spořitelna a ČSOB ... 3,0 %
 - Komerční banka ... 2,5 %
 - UniCredit Bank ... 1,0 %

- Sazbu proticyklické rezervy pro expozice umístěné v ČR ČNB stanovuje čtvrtletně.
 - V prosinci 2015 poprvé rozhodla o nastavení této sazby na vyšší než nulové úrovni, konkrétně ve výši 0,5 %.
 - Úvěrové instituce budou mít povinnost tuto sazbu používat od ledna 2017.
- Důvody pro využití sazby proticyklické rezervy:
 - Posun do fáze finančního cyklu charakterizované rychlejším růstem úvěrů poskytovaných podnikům i domácnostem.
 - Zvyšující se rychlost zadlužování soukromého sektoru vedoucí k růstu zranitelnosti při náhlých ekonomických šocích.
 - Rostoucí riziko spirály mezi růstem cen nemovitostí a růstem úvěrů k financování těchto nemovitostí.

- Rychlý růst úvěrů pokračuje i v letošním roce.
- Poptávka po úvěrech je podporována nízkými úrokovými sazbami.

**Meziroční tempo růstu bankovních úvěrů
soukromému sektoru**

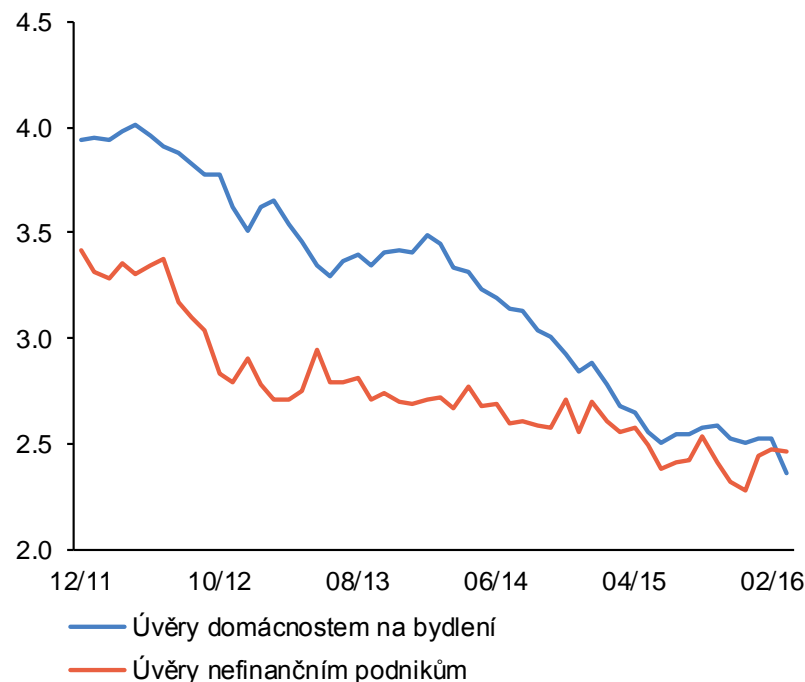
(v %)

Pramen: ČNB

**Úrokové sazby na nové korunové úvěry soukromému
nefinančnímu sektoru**

(%)

Pramen: ČNB

- Uplatnění nástrojů vyžaduje
 - posouzení aktuální odolnosti systému vůči šokům,
 - komplexní vyhodnocení posouzení cyklických a strukturálních zdrojů systémových rizik,
 - vyhodnocení pozice ekonomiky ve finančním cyklu,
 - určení systémově významných bank a jejich příspěvku k systémovému riziku.
- ČNB informuje o hodnocení, analytických výstupech a o příslušných metodikách prostřednictvím
 - Zprávy o finanční stabilitě (příští vyjde **14. června 2016**),
 - webové stránky „Finanční stabilita“ na www.cnb.cz,
 - výzkumných publikací ČNB.

www.cnb.cz

Zprávy o finanční stabilitě:

http://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/

Jiří Rusnok

Jiri.Rusnok@cnb.cz